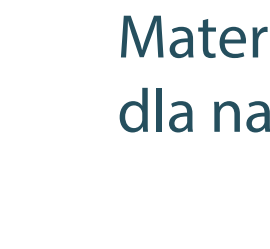
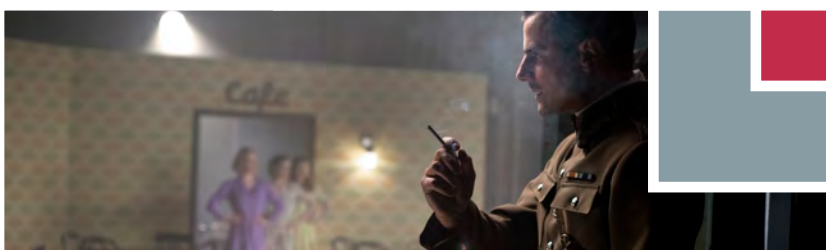

#WSZYSTKOGRA

Materiały pomocnicze
dla nauczycieli

-CEO-
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Materiały pomocnicze dla nauczycieli
przygotowane przez Centrum Edukacji Obywatelskiej
pod redakcją Małgorzaty Leszko

Warszawa 2016

-CEO-
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Opracowała: Anna Równy

Piosenka jako tekst kultury. #Wszystko gra (2016) w reżyserii Agnieszki Glińskiej jako współczesny musical filmowy.

Adresaci: młodzież szkół ponadgimnazjalnych

Przedmiot: język polski

Czas trwania: 2 godziny lekcyjne

Cele lekcji:

Uczennice i uczniowie:

- doskonałą umiejętność analizy i interpretacji tekstu piosenki jako utworu poetyckiego,
- uznają piosenkę za równoprawny tekst kultury,
- poznają fragmenty tekstów polskich piosenek,
- potrafią wymienić cechy gatunkowe współczesnego musicalu filmowego.

Metody pracy:

- lekcja odwrócona,
- praca z materiałem audiowizualnym,
- asocjogram,
- praca z tekstem,
- praca w grupach.

Słowa kluczowe: piosenka, tekst piosenki, tekst kultury, musical filmowy

Materiały pomocnicze: karty pracy, kartki A4, długopisy, duże arkusze papieru, markery

Uwagi:

Realizując scenariusz zajęć, możesz wybrać tylko niektóre z ćwiczeń lub przeprowadzić całe zajęcia. W tym drugim przypadku potrzebne będą 2 godziny lekcyjne.

Przed zaplanowanym omawianiem tematu rozdaj każdemu uczniowi Kartę pracy przed lekcją (patrz: Załącznik nr 1) i poproś o przygotowanie się do omawiania zagadnień związanych z filmem *#Wszystko gra*.

Przebieg lekcji:

1. Rozmowa o filmie: zaproś uczniów do swobodnych wypowiedzi na temat filmu *#Wszystko gra*. Wykorzystaj spostrzeżenia uczniów przy realizacji tematu.
2. Zapoznanie z tematem lekcji: sprawdź pracę domową (ochotnicy odczytują odpowiedzi na poszczególne pytania z kart pracy). Wnioski powinny doprowadzić do stwierdzenia, że teksty piosenek mają szerokie oddziaływanie społeczne i mogą być traktowane jako teksty kultury. Poproś uczniów o zdefiniowanie pojęcia tekstu kultury i wymienienie innych rodzajów tekstów kultury.
3. Wyświetl uczniom slajd z definicją piosenki (Załącznik nr 2). Poproś, żeby określili odmiany piosenek występujące w filmie *#Wszystko gra*.

Wspólnie z uczniami wypiszcie tytuły piosenek, które zostały wykorzystane w filmie Agnieszki Glińskiej:

- *Radość o poranku*
 - *Ty pójdziesz górą*
 - *Szare miraż*
 - *Tych lat nie odda nikt*
 - *Ale wkoło jest wesoło*
 - *Mam dość*
 - *Do łezki łezka*
 - *Nie dowodź*
 - *Warszawa*
 - *Wszystko czego dziś chcę*
 - *Małe tęsknoty*
 - *Moje serce pełne Ciebie*
 - *Jej portret*
 - *Bossa Nova do poduszki*
 - *Świecie nasz*
4. Podziel klasę na grupy (2 lub więcej, w zależności od liczby uczniów) i rozdaj duże arkusze papieru i markery. Następnie podaj dwa problemy/tematy wymagające opisu i charakterystyki: „PIOSENKA JAKO FORMA ROZRYWKI” i „PIOSENKA JAKO TEKST POETYCKI”. Zespoły przygotowują cechy charakterystyczne dla jednego z zagadnień. Po wykonanej pracy zespoły wymieniają się arkuszami ze sporządzoną charakterystyką

problemu i dodają swoje propozycje. Po upływie 10 minut zaprezentuj wykonane asocjogramy i wraz z uczniami wybierz najczęściej powtarzające się odpowiedzi. Model przykładowego formatu asocjogramu znajduje się w Załączniku nr 3.

5. Rozdaj uczniom kartę pracy z fragmentem tekstu Ricka Altmana na temat musicalu jako gatunku filmowego (Załącznik nr 4) i przeznacz 10 minut na indywidualną pracę uczniów z tekstem, zakończoną zredagowaniem przez każdego z nich definicji musicalu. Po upływie zaplanowanego czasu poproś kilka osób o odczytanie opracowanych definicji.
6. Podziel uczniów na 3 grupy. Rozdaj zestawy kadrów z filmu *#Wszystko gra* (Załącznik nr 5) i poleć, żeby wybrali z nich te zdjęcia, które najlepiej zobrazują cechy gatunkowe musicalu. Przy prezentacji efektów pracy poszczególnych grup, poproś, żeby uzasadnili swój wybór kadrów.
7. Podsumuj lekcję, pytając uczniów, jakie terminy (pojęcia kluczowe) pojawiły się na zajęciach. Oczekiwane odpowiedzi: piosenka, tekst piosenki, tekst kultury, musical filmowy.

Praca domowa: Wybierz jedną z 15 piosenek wykorzystanych w filmie *#Wszystko gra* i dokonaj analizy i interpretacji jej tekstu. Postaraj się udowodnić, że ma ona wymiar uniwersalny i może być bliska Twojemu pokoleniu.

Proponowana bibliografia:

1. M. Hendrykowski, *Słownik terminów filmowych*, Poznań, Ars Nova, 1994, s. 182-183.
2. *Słownik pojęć i tekstów kultury*, red. Ewa Szczęsna, Warszawa, WSiP, 2002, s. 204.
3. P. Sobczak, *Tekst piosenki jako dzieło literackie – dzieło literacki jako tekst piosenki. Zarys problematyki, przykłady realizacji*, „Folia Litteraria Polonia”, 2012, nr 2 (16), s. 127 – 139.
4. A. Warych-Czajka, *My piosenkę chcemy mieć! Piosenka jako forma rozrywki intelektualnej w procesie komunikacji artystycznej – na przykładzie twórczości Agnieszki Osieckiej* [online]. [dostęp 20 maja 2016]. Dostępny w Internecie: http://www.ujk.edu.pl/ifp/studia_filologiczne/wp-content/uploads/2015/03/My%20%80%AFpiosenk%C4%99-chcemy-mie%C4%87-Piosenka-jako-forma-rozrywki-intelektualnej-w%20%80%AFprocesie-komunikacji-artystycznej-%E2%80%93-na%20%80%AFprzyk%C5%82adzie-tw%C3%B3rczo%C5%9Bci-Agnieszki-Osieckiej.pdf

Materiały pomocnicze

Załącznik nr 1

Karta pracy przed lekcją

Wysłuchaj fragmentu audycji Polskiego Radia *Dobra polszczyzna. Od tekstów piosenek powinniśmy wymagać więcej* (00:00-08:52)

<http://www.polskieradio.pl/7/477/Artykul/1009268,Dobra-polszczyzna-Od-tekstow-piosenek-powinnismy-wymagac-wiecej>

1. Wyjaśnij, dlaczego według prof. Andrzeja Markowskiego teksty piosenek powinny zachowywać normy językowe i odpowiedniość stylu?
2. Jak można uzasadnić przyzwolenie na wykorzystywanie mowy potocznej przez autorów tekstów piosenek? Uzasadnij odpowiedź, kierując się wypowiedziami gości audycji.
3. Wypisz wybrane trzy cytaty z tekstów piosenek Wojciecha Młynarskiego, które na stałe weszły do codziennej mowy Polaków.

PIOSENKA

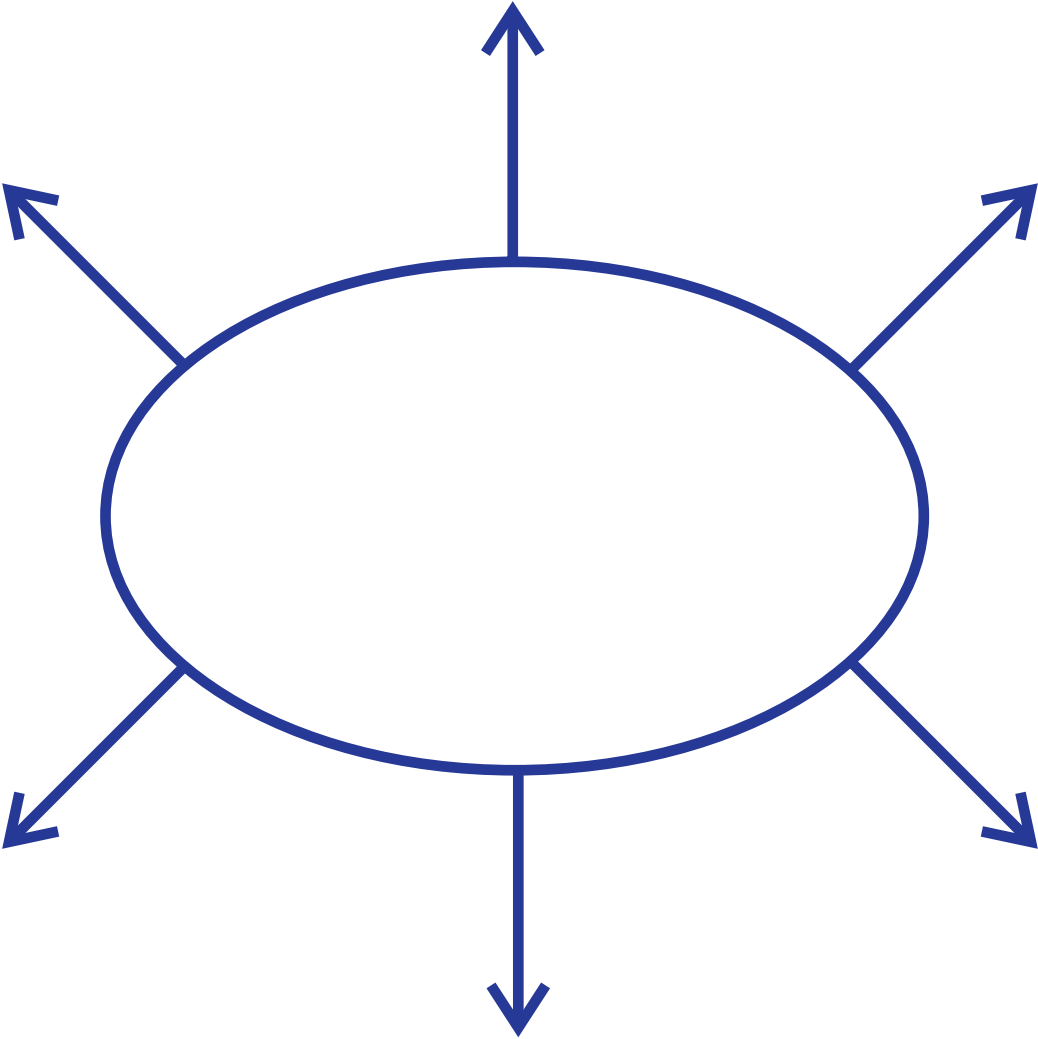
Utwór słowno-muzyczny, zazwyczaj niewielkich rozmiarów, wykonywany przez piosenkarza-solistę lub zespół. Piosenkę współczesną, zaliczana do tekstów kultury popularnej (a z uwagi na rosnący udział środków masowego przekazu w rozpowszechnianiu piosenek także do tekstów kultury masowej), charakteryzuje znaczna rozpiętość stylistyczna i tematyczna. W odróżnieniu od pieśni związana jest bardziej z osobą wykonawcy niż autora tekstu i kompozytora, choć przesunięcie akcentu tych powiązań zależne jest od osobowości autora i wykonawcy, a także związane z ukształtowaniem się zawodu piosenkarza estradowego. Klasyfikacja odmian piosenki odnosi się zwykle do kryterium pozycji społecznej nadawcy i odbiorcy (studencka, dziecięca), miejsca wykonania (kabaretowa, estradowa) oraz dominującej tematyki (religijna, polityczna). Przyjmuje się na ogół skonwencjonalizowaną formę zwrotkową, oznaczającą obecność kilku zmieniających się fragmentów tekstu (zwrotek) mających tę samą melodię, przeplatanych stałym fragmentem (refrenem).

Słownik pojęć i tekstów kultury, red. Ewa Szczęsna, Warszawa, WSiP SA, 2002, s. 204.

Załącznik nr 3

Przykładowy format asocjogramu:

Załącznik nr 4

Karta pracy nr 1

Przeczytaj poniższy tekst i wypisz najważniejsze cechy gatunkowe musicalu filmowego.

Do końca lat trzydziestych prawie nie stosowano autonomicznego terminu „musical”. Co ciekawe, współczesna terminologia opatruje późniejszą datą filmy muzyczne regularnie określane dziś jako musicale. Dopiero z późniejszej perspektywy mogło się wydawać, że tak różne filmy należały do jednej zwartej grupy. Choć nie były jeszcze musicalami, kiedy panowała na nie moda, to niektóre tytuły zostały uznane za takie w późniejszym okresie – właśnie dlatego, że łączył je pewien ogólny styl, który już wyszedł z mody [...].

Co takiego musi łączyć filmy, żeby postrzegano je jako odrębny gatunek? Jak na ironię, należy tu na początek przyjąć następującą hipotezę:

1. Filmy uzyskują często tożsamość gatunkową ze względu na wspólne wady i niepowodzenia, nie zaś ze względu na łączące je zalety i triumfy.

Od czasu publicznej premiery Vitaphone¹ w 1926 r., podczas której pojawili się śpiewacy operowi, muzycy klasyczni, człowiek grający na bandžo oraz trupa hiszpańskich tancerzy, technikę dźwiękową łączono z niezwykle zróżnicowanym repertuarem, od filmów fabularnych i rysunkowych po filmy dokumentalne, podróżnicze i informacyjne. Filmy fabularne konstruowano wokół prawdziwych dramatów, pokazów w nocnych klubach, wodewilowych² numerów, występów minstreli³, burleskowych⁴ układów, sztuczek cyrkowych, przedstawień prezentowanych na pokładach parowców, spektakli brzuchomówców, programów radiowych i filmów hollywoodzkich. Muzykę włączano do melodramatów, westernów, filmów miłosnych, komedii studenckich, filmów biograficznych, a nawet science fiction. Wykorzystywano chętnie każdy styl śpiewania: znajdowało się miejsce dla croonerów⁵, wielkich sław operowych, ulubieńców operetki, irlandzkich tenorów, piosenkarzy kabaretowych, a nawet błaznujących komików. Nie wydaje mi się zatem zaskakujące, że wczesne filmy muzyczne nie były ani przez twórców, ani przez widzów traktowane jako elementy jednego, wyraźnie określonego gatunku.

Początki musicalu pokazują, że gatunki filmowe nie zawsze przejmują się w niezmienionej wersji ze źródeł pozafilmowych. Musical ma tak bogate i zróżnicowane korzenie, że nie mogły one zostać po prostu przełożone na jedną formę filmową. Termin „musical” dopiero w 1933 r. – w momencie skrzyżowania muzyki filmowej i komedii romantycznej – stracił ostatecznie swoją pierwotną funkcję opisową i przyjął nową tożsamość jako nazwa niezależnego gatunku [...].

W badaniach nad musicalem należy też przyjąć drugą hipotezę:

2. Wydaje się, że na wczesnym etapie rozwoju gatunki filmowe charakteryzują się tym, że zamiast świadomie zapożyczać określone rozwiązania od jednego ugruntowanego gatunku pozafilmowego, w przypadkowy sposób przejmują różne elementy z niezwiązanych ze sobą gatunków.

Choć może się nam to dziś wydawać sprzeczne z intuicją i niewyobrażalne, w 1929 r. musical nie istniał jako odrębny, autonomiczny gatunek. Filmy z 1929 r., które określamy dziś jako musicale, miały wcześniej wyraźną tożsamość gatunkową, która musiała najpierw zniknąć, a przynajmniej osłabnąć, zanim musical mógł uzyskać autonomię.

Źródło: Rick Altman, *Gatunki filmowe*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012, s. 100-103.

1 vitaphone – system dźwiękowy, w którym za pomocą gramofonowej technologii zsynchronizowano obraz z muzyką; później dał on możliwość nagrywania dialogów aktorów, czyli przyczynił się do rozwoju kina dźwiękowego.

2 wodewil – lekki muzyczny utwór sceniczny o cechach farsy, ze śpiewami, tańcami i pantomimą (źródło: Wikipedia)

3 minstrel – śpiewający, bądź recytujący poezję, działali w XIII i XIV wieku w Europie Zachodniej (źródło: Wikipedia)

4 burleska – forma teatralna parodiująca poważne tematy, dział operowe lub operetkowe (źródło: Wikipedia)

5 crooner – wokalista śpiewający standardy jazzowe

Załącznik nr 5

Zestaw I

Zestaw II

Zestaw III

Opracowała: Katarzyna Czubińska

Magia musicalu: od lat 30. po współczesność

Adresaci: młodzież szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

Przedmiot: język polski

Czas trwania: 1 lub 2 godziny lekcyjne

Cele lekcji:

Uczennice i uczniowie:

- rozpoznają cechy musicalu,
- wiedzą, skąd wywodzi się musical i w jaki sposób się rozwijał,
- znają genezę i początki musicalu na świecie,
- doskonałą współpracę w grupie,
- ćwiczą umiejętność selekcji materiału.

Metody pracy:

- praca w grupach,
- praca z materiałem audiowizualnym,
- karta pracy,
- dyskusja.

Słowa kluczowe: musical, przedstawienie broadwayowskie, dźwięk w filmie, układ taneczny.

Materiały pomocnicze: dostęp do Internetu, rzutnik, komputer lub/i smartfon/tablet, karty pracy.

Uwagi: Kilka dni przed lekcją nauczyciel lub wybrany uczeń przygotowuje ankietę na Facebooku (grupa szkolna) dotyczącą ulubionej piosenki pochodzącej z musicalu, od lat 30. po współczesność. Pozwól młodzieży korzystać również ze współczesnych filmów animowanych tworzonych na wzór musicalu. Uczniowie mają prawo dodawać swoje propozycje i głosować. Wybrana piosenka rozpoczyna zajęcia.

Polecenie na stronę:

Zagłosuj na wybraną piosenkę z musicalu. Możesz wybrać jedną z podanych lub dodać własną propozycję wraz z linkiem do utworu. Wybierając utwór możesz korzystać z musicali od lat 30. po współczesne, włącznie z filmami animowanymi.

Przebieg lekcji:

1. Dyskusja

Lekcję rozpocznij od odtworzenia utworu, który zebrał najwięcej głosów. Wspólnie zastanówcie się, właśnie ten utwór wygrał w głosowaniu? Co wpływa na jego popularność? Dlaczego pozostaje nam w głowie jeszcze długo po wybrzmieniu i powraca nawet przez kilka dni?

Warto przypomnieć uczniom o metodzie tzw. „robaka”, czyli prostego utworu, o linii melodycznej łatwo wpadającej w ucho i takim też tekście, który specjalnie przygotowany ma drażnić naszą głowę niczym robak, cały czas przypominając o filmie. Wyjaśnij, że jest metoda ta jest dziełem współczesnych twórców reklamy.

2. Wprowadzenie tematu lekcji

„Magia musicalu: od lat 30. po współczesność”

3. Metoda aktywizująca – praca w grupach, praca z materiałem audiowizualnym

Podziel klasę na 6 zespołów, rozdaj grupom karty pracy (załącznik nr 1.). Każdy z zespołów otrzyma link do fragmentu musicalu, który przeanalizuje pod kątem podanych zagadnień. Link możesz podać, przesyłając go poprzez komunikator na telefon lub rozdając go na kartkach.

Zestaw linków dla poszczególnych grup:

Lata 30.

<https://www.youtube.com/watch?v=j48T9BoKxII> – *Śpiewak z jazzbandu*

<https://www.youtube.com/watch?v=mxPgplMujzQ> – *Lekko duch*

Lata 40./50.

<https://www.youtube.com/watch?v=oNBM4z8yktI> – *Deszczowa piosenka*

<https://www.youtube.com/watch?v=FiaaJRXPA4> – *Amerykanin w Paryżu*

Lata 60/70.

<https://www.youtube.com/watch?v=RBHZFYpQ6nc&index=3&list=PL2DC8363E92C65A0B> – *Skrzypek na dachu*

Lata 80.

https://www.youtube.com/watch?v=ivyuT_VY3_E&list=PLI_X3AnCv6SekN4rP0jtylb974Fa78ypQ&index=1 – *Hair*

Fragmenty utworów zostały dobrane tak, by ukazać rozwój musicalu u szczytu jego popularności. Dwie grupy zajmą się analizą fragmentów musicali z lat 30., dwie kolejne przełomu lat 40. i 50. a dwie ostatnie lat 60., 70. i 80. W ten sposób samodzielnie odtworzą historię musicalu, od początków rozwoju, poprzez szczytowy okres najlepszy dla tego typu filmów, aż po rozwój musicalu, który przestaje być jedynie banalną historią i zaczyna wprowadzać poważniejsze tematy.

Liderzy grup zajmujących się poszczególnymi okresami w rozwoju musicalu, wspólnie omawiają cechy filmu muzycznego na podstawie notatek wszystkich grup.

Jeśli uczniowie nie podadzą wystarczającej ilości informacji warto wspomnieć o cechach musicalu w latach 30. odejściu od śpiewu operetkowego, połączeniu muzyki i piosenki ze strukturą fabularną. W szczytowej formie czyli latach 40. i 50., będą to: połączenie numerów tanecznych i wokalnych z fabułą, wprowadzenie wątku miłosnego. Bohaterami są najczęściej ludzie z wyższych sfer, ludzie zamożni, dobrze wychowani. Lata 60. przynoszą odmianę fabuły: zaczyna ona dotyczyć poważniejszych tematów, tradycji, np. *Skrzypek na dachu*.

Więcej informacji:

Plaźewski J. *Historia filmu od 1895 do 2005*, Warszawa 2007, s. 102-117, 157-164.

4. Burza mózgów

Wyświetl uczniom fragment filmu *#Wszystko gra* (tylko dla przypomnienia – film oglądali przed lekcją). Przed projekcją poproś uczniów o zwrócenie uwagi na cechy musicalu, które przed chwilą wspólnie określili.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZFk0MM6ZH6k>

<https://www.youtube.com/watch?v=YnPeiALcDag>

- Z czego korzysta współczesny musical?

Wspólnie określacie cechy współczesnego musicalu (burza mózgów).

- W jaki sposób słowa piosenki zderzone są z obrazami z filmu - jaki uzyskano efekt?

**Praca
domowa:**

Obejrzyj w domu fragmenty wybranego musicalu, może być to jeden z podanych na lekcji. Określ, z jakich planów filmowych najczęściej korzysta musical. Z czego to wynika?

W załączniku podpowiedź dla uczniów do zamieszczenia w dzienniku elektronicznym lub wydruk.

Materiały pomocnicze

Załącznik nr 1

Grupa I i II - lata 30.

Musical – analiza wybranego fragmentu. Zagadnienia.

1. Zwróć uwagę na bohaterów: kim są, z jakiej grupy społecznej mogą pochodzić?
2. Jak zachowują się aktorzy, jakie czynności wykonują?
3. Jakie znaczenie dla treści filmu ma pojawiający się utwór muzyczny oraz taniec?
4. W jaki sposób muzyka dopasowana jest do treści filmu?
5. Co jest tematem filmu? Czego dotyczy?
6. Czym różni się ten film od filmów nie będących musicalami?

Lata 40/50-te

Musical – analiza wybranego fragmentu. Zagadnienia

1. Zwróć uwagę na bohaterów: kim są, z jakiej grupy społecznej mogą pochodzić?
2. Jak zachowują się aktorzy, jakie czynności wykonują?
3. Jakie znaczenie dla treści filmu ma pojawiający się utwór muzyczny oraz taniec?
4. W jaki sposób muzyka dopasowana jest do treści filmu?
5. Co jest tematem filmu? Czego dotyczy?
6. Czym różni się ten film od filmów nie będących musicalami?

Musical – analiza wybranego fragmentu. Zagadnienia

1. Zwróć uwagę na bohaterów: kim są, z jakiej grupy społecznej mogą pochodzić?
2. Jak zachowują się aktorzy, jakie czynności wykonują?
3. Jakie znaczenie dla treści filmu ma pojawiający się utwór muzyczny oraz taniec?
4. W jaki sposób muzyka dopasowana jest do treści filmu?
5. Co jest tematem filmu? Czego dotyczy?
6. Czym różni się ten film od filmów nie będących musicalami?

Załącznik nr 2

Plany filmowe

Opracowała: Katarzyna Czubińska

Każdy chce rządzić, ale czy każdy potrafi? Kim jest lider w grupie?

Adresaci: młodzież szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

Przedmiot: język polski

Czas trwania: 1 lub 2 godziny lekcyjne

Cele lekcji:

Uczennice i uczniowie:

- wiedzą, jakie cechy posiada lider,
- potrafią, skutecznie komunikować się z zespołem,
- wiedzą, jak określić hierarchię zadań, które ma wykonać zespół,
- potrafią określić własne predyspozycje do bycia liderem.

Metody pracy:

- praca w grupach,
- gra,
- karta pracy,
- dyskusja,
- symulacja,
- burza mózgów.

Słowa kluczowe: lider, grupa, zespół, predyspozycje, komunikacja, role, zadania.

Materiały pomocnicze: wykałaczki, kubki papierowe, butelka, papier, gazety, karty pracy.

Uwagi: Scenariusz zawiera dwie gry interaktywne, pozwalające uczniom odgrywać różne role i odnajdywać swoją pozycję w zespole, a także zdefiniować siebie jako lidera.

Przebieg lekcji:

1. Dyskusja

Lekcję rozpocznij zaproszenia uczniów do swobodnych wypowiedzi na temat filmu. Postaraj się skierować dyskusję na temat trzech bohaterek: córki Zosi, matki i babki. Wysłuchaj opinii na ich temat, pozostaw je bez komentarza.

2. Metoda aktywizująca

Wyświetl uczniom zdjęcia trzech bohaterek filmu. Następnie każdy z uczniów wybiera jedną z nich i określa dlaczego właśnie ta bohaterka przykuła jego uwagę – poproś o konkretne odniesienie do filmu. Potrzebne będą kartki samoprzylepne.

Po wypisaniu uczniowie przyklejają kartki do tablicy pod fotosem lub wypisanym imieniem wybranej bohaterki. Chętna uczennica/uczeń odczytuje podane hasła.

Na podstawie informacji określamy role podanych kobiet:

- Czy te które przypisane im są z racji wieku pokrywają się z rolami, które same sobie wybrały?
- Która z nich jest liderką?

3. Wprowadzenie tematu lekcji

„Każdy chce rządzić, ale czy każdy potrafi? Kim jest lider w grupie?”

4. Metoda aktywizująca – praca w grupach, gra

Podziel klasę na zespoły, w grupach wyznacz po jednym obserwatorze. Każdy z zespołów otrzymuje zestaw długich wykałaczek do szaszłyków oraz kubek papierowy. Zadanie polega na tym, aby w jak najszybszym czasie zbudować jak najwyższą wieżę z podanych materiałów. Wygrywa zespół, który pierwszy zakończy budowę.

Po wykonaniu zadania zadaj grupom poniższe pytania. Początkowo odpowiada cały zespół, na końcu wypowiada się obserwator:

- Czy pojawił się lider naturalny?
- Czy zespół był w stanie współpracować?
- Jak członkowie zespołu współpracowali między sobą (formy współpracy, ocena jej jakości/skuteczności)?
- Kto podejmował decyzje?
- Jaka była dynamika zespołu?

5. Burza mózgów

Zapytaj uczniów, jakimi cechami powinien charakteryzować się lider?

6. Mini wykład

Opowiedz uczniom o 8 podstawowych rolach, które występują w działaniu każdego zespołu. Dodaj, że żadna z ról nie jest nikomu przypisana na zawsze i to od nas zależy, którą z nich przyjmujemy.

„Każda rola niesie ze sobą mocne i słabe strony. Natomiast jeśli osoby pełniące te role działają razem, wówczas wzajemnie się uzupełniają. Przyjrzyjmy się poszczególnym rolom:

Filar – jest obowiązkowy, pracowity, konsekwentnie dąży do wykonania zadania, praktyczny, samodzielny; umie wcielać w życie pomysły zarówno swoje, jak i innych osób; wykonuje działania złożone i strukturalne; jest przewidywalny w swoich działaniach; w jego zachowaniu dominuje zdrowy rozsądek i dyscyplina, natomiast brak mu elastyczności.

Lider – człowiek otwarty i elastyczny, który potrafi dostrzegać mocne strony i potencjał w ludziach (m.in. co kto może wnieść do realizacji zadania); dobrze czuje się jako koordynator prac ludzi o różnych kompetencjach; nie ulega uprzedzeniom i każdego człowieka traktuje indywidualnie i z szacunkiem; posiada umiejętność motywowania innych; opanowany, znający swoją wartość, pewny siebie, natomiast jego umiejętności kreatywnego działania nie są bardzo rozwinięte – woli poruszać się w obszarach już poznanych.

Człowiek czynu – żyje po to, żeby działać; angażuje się do ostatka we wszystko co robi; inicjuje zadania i potrafi pokonać „bezwład” zespołu; pełni rolę „lokomotywy” zespołu; jest otwarty, natomiast nie skupia się na problemach interpersonalnych, robi wrażenie, jakby był ponad to.

Twórca (innovator) – człowiek obdarzony talentem i nieprzeciętną wyobraźnią; posiada ogromny zasób wiedzy i umiejętności; chętnie podejmuje wyzwania i stara się im sprostać; potrafi zachować się w niecodziennych i nieprzewidywalnych sytuacjach; działa niekonwencjonalnie, nie zważając na „utarte szlaki”; nie jest osobą specjalnie towarzyską – indywidualista, raczej poważny; może mieć tendencję do przeceniania własnego doświadczenia.

Człowiek kontaktu – komunikatywny, otwarty, łatwo nawiązujący relacje z innymi ludźmi; posiada umiejętności negocjowania; szperacz – wyszukuje wszystko co nowe, chętnie bada nowości, reaguje na wyzwania; ma łatwość korzystania z zasobów spoza zespołu; niekiedy łatwo się „zapala”, ale też łatwo „gaśnie” (gdy mija pierwsza fascynacja).

Oceniający (ewaluator) – wnikliwy i analityczny, rozważny, trzeźwo myślący; ma łatwość analizowania, wartościowania i oceniania; posiada duży potencjał intelektualny, zdolność do chłodnej kalkulacji; potrafi rozwijać koncepcje i sugestie; bywa odbierany jako outsider, szorstki i zdystansowany; swoim zachowaniem może obniżyć motywację zespołu, zniechęcać.

Dusza zespołu – spokojny, bezkonfliktowy, towarzyski, skromny, wrażliwy, lojalny; zapobiega konfliktom w grupie, działa „łagodząco”, przez co umożliwia pełne zaangażowanie wszystkim członkom zespołu; buduje klimat w grupie; potrafi dostosowywać się do zaistniałej sytuacji; bywa chwiejny i niezdecydowany w sytuacjach stresujących.

Perfekcjonista – precyzyjny, pilny, sumienny, uporządkowany, nastawiony na realizację celów; nieoceniony w zadaniach, które wymagają dużej koncentracji i precyzji; konsekwentny w działaniu, doprowadza do końca wszystko co zacznie; pilnuje harmonogramu i czasu wykonania działania.”

Źródło: K. Leśniewska, *Role grupowe w zespole* [online], [dostęp 20 maja 2016]. Dostępny w Internecie: http://www.fundacijacel.pl/docs/2011/PDF/role_grupowe.pdf.

Więcej o rolach grupowych na stronie:

http://www.fundacijacel.pl/docs/2011/PDF/role_grupowe.pdf

7. Metoda aktywizująca – symulacja

Każdy z uczestników dostaje kartkę z informacją, że jest liderem, oraz określenie, oraz jakim jest typem przywódcy (uczniowie nie wiedzą, że każdy z nich „jest liderem”). Podzieleni na mniejsze grupy (po 5 osób) dostają do wykonania pewne zadania: zbudowanie tratwy, zdobycie prowiantu i wody do picia.

Tratwę można wykonać z dowolnych materiałów znajdujących się w sali, ale muszą być one połączone, aby uznać je za część konstrukcji. Tratwa musi pomieścić całą grupę, w tym jedną osobę leżącą.

Prowiant można zdobyć, wspinając się po drzewie (tu na szczyt szafki), nie można używać w tym celu żadnych przedmiotów, tylko siły ludzkich mięśni. Wodę zdatną do picia można uzyskać u źródła, które znajduje się w głębi wyspy (w łazience); grupy mają do dyspozycji tylko 1 kubek, a potrzebują napełnić całą butelkę, której nie można wynosić z sali. Wygrywa drużyna, która pierwsza poprawnie wykona zadanie.

Potrzebne materiały: Przedmioty odgrywające rolę prowiantu, po jednym kubku i jednej butelce na drużynę.

Pomysł na zadanie pochodzi ze strony:

<http://cbp.zhp.pl/ksztalcenie/lider-wsrod-liderow/>

8. Dyskusja

- Jak współpracowała grupa złożona z samych liderów?
- Kto zmienił swoją rolę i dlaczego?
- Jaki efekty przyniosła taka praca

Materiały pomocnicze

Załącznik nr 1

Załącznik nr 2

1. Czy pojawił się lider naturalny?
2. Czy zespół był w stanie współpracować?
3. Jak członkowie zespołu współpracowali między sobą (formy współpracy, ocena jej jakości/skuteczności)?
4. Kto podejmował decyzje?
5. Jaka była dynamika zespołu?
6. Ocena profili indywidualnych poszczególnych członków zespołu

Gratuluje, zostałeś liderem grupy

Lider „ukierunkowujący”

Myśli: dokąd my idziemy?

Gratuluje, zostałeś liderem grupy

Lider „administrujący”

Myśli: jak organizować i zarządzać?

Gratuluje, zostałeś liderem grupy

Lider „pastoralny”

*Myśli: jak dosięgać ludzi,
uczyć ich i troszczyć się o nich?*